

Bokrétások Garaja

TÁRSADALMI
FOLYÓIRAT

SZERKESZTI
PAULINI BÉLA

Megjelenik havonta egyszer

A „Die Woche“ írja:

Már Magyarországon is megbecsülik a „parasztot“

»Auch Ungarn ehrnt sein Bauern-tum«, magyarul: Magyarország is megbecsüli földmivelő népét — szó szerint fordítva »parasztjait« — erre a megállapításra jut a »Die Woche« című igen nagy német képes hetilap, mégpedig azzal összefüggően, hogy egy kétharmad oldalas kép mentében — bokréta kép természetesen — ismerteti a magyar Gyöngyösbokrétát.

Az »Auch Ungarn ehrnt sein Bauern-tum« — cikk címeként szerepel, igen, a cikkíró egyelőre csak a legfőbb magyar népművészeti összpontosításról, a Gyöngyösbokrétáról tud, a vidéki bokréta-ünnepeket, a helyi bokréta-napokat, az egész bokrétásság országos szervezettségét még nem vette észre s mégis észre vette, hogy itt a népművészetek csillogtatásán át, tulajdonképp a nép megbecsülése lángolt fel — világmebecsülésre?

A télen át — csak úgy mutatóban — bekrétás ügyekkel foglalkoztak a világlapok közül írásban és képben a London News, a Berliner Tageblatt, az L'Illustratione Italiana, a Newyork Times...

De lássuk a közleményt:

A dolgok természetében rejlik, hogy a milliós városokban nagy mértékben támadt fel a vágy, kapcsolatot találni a földdel. *E dicséretes célhoz nagyon szerencsésen választották meg az eszközt a velünk barátságban élő Magyarországon.* Csakugyan fejen találták a szöveget. Nehéz a fővárosi lakos-

ságot — mint Budapestét is — falura vinni, tehát egyszerűen a falut hozták a városba. Itt maga a falu népe mutatja be művészetét, de ez nem holmi betanult művész-produkció, *ami erőltetett volna*, hanem a nép igazán önmagát adja itt, százféle tarka változatosságában a népi életnek, ahogy viselet, szokás, hit, apákról hagyományként rája maradt.

Egész év telik el az előkészületekkel, míg aztán ez a valóságos népszínmű Szent István-napján a

budapesti Nemzeti Színház (Városi Színház, *A szerk.*) eseményeként lezajlik. Az egyedülálló látni-valót Gyöngyösbokrétának hívják és az egész ország területéről egy szakemberekből álló bizottság állítja össze. (Egyelőre a bizottság nem túl nagy. *A szerk.*) Nagyon fárasztó munka, mert csak a legkiválóbb emberanyagot lehet figyelembe venni a legeredetibb viselet és valódi hozzávalók mellett. Nem csak Magyarország pusztáiról van itt szó, hanem az egész

Igy temetik a nagybőjtöt Boldogon

Dr. Gönyey Sándor felv.
szövege a 2. oldalon.

A BOKRÉTÁK KÖZLEMÉNYEIT

ÁPRILIS 25-IG KÉRJÜK!

szinpompás magyar népművészet irigylésreméltó feltárásáról. Minden helység előszedi az ősi holmit, amikor a Gyöngyösbokréta bizottsága ott megjelenik, a legszebbet és legjobbat szedi elő abból, amit őseitől örökölt. Gyöngyök csillognak, díszruhákban így mutatja be régi szokásait és táncait a magyar nép, hogy a városiakat elragadja és az ő Gyöngyösbokrétája beleolvadjon a nemzeti ünnepekbe.

És csodálkozva látjuk, hogy keveset ér a divat, a gyönyörű, lüktető egészséges népiesesség mellett, mikor a paraszt-férfiak és paraszt-asszonyok, remek díszükben táncra perdülnek, régi dalukat eléneklik.

Ilyesfélét mond a cikk...

Tehát »Auch Ungarn ehrt sein Bauerntum«: Magyarország is megbecsüli a »parasztjait«. Nem vitás, hogy e szónak »paraszt«, a magyarban már ijesztő értelme volt, de hogy is mondta a magyar föld népe büszkén verve a mellét, hogy »én magyar paraszt vagyok«. Miként a német felémelt fővel hirdeti: »Ich bin ein deutscher Bauer!«. A paraszt meghatározásnak nálunk olyan értelme volt már, ami a neveletlenséget, az ügyetlenséget, a formátlanságot, a szellemi szegénységet egyesíti. Az első Gyöngyösbokréta bemutatóján bizony a nézőteret illetőleg nem volt tolongás. Élt a hit, hogy »mit is tudhatnak ezek a parasztok?« Azután jöttek a magyar »paraszt« képviselőiben igenis a bokrétások, s miközben évszázadok művészetét mutatták, álmélkodva látta a nagyváros, hogy minden fordítva igaz. A Die Wochének igaza van, a bokrétások — ó, mily végtelenül komoly értelme ez is a »játéknak« — példátlan eredményeket küzdöttek ki a játékkal: megkezdődött, hogy »nem szégyen parasztnak lenni«. Hanem innen-onnan méltóság: »én magyar paraszt vagyok« — bizony, hogy lehet mondani felemelt fővel!

A bokrétások tehát mindesetre nagyon büszkék lehetnek, hogy kiállításuknak a nagyvilág is fenti mértékig kezdi megállapítani — egyik végtelenül nagyértékű eredményét.

BIRÓ FIA...

Szentistvánon dalolják:

*Kihajtottam a libámat a Csincsepartra,
Arra megy a biró fia, meghajigálja...*

*Ne hajigáld biró fia hamvas gunárom,
Haza megyek, az apádnak elpanaszolom.*

Adjon Isten biró uram, szerencsés jónapot,

Adjon Isten Mari lányom, néked mi bajod?

*Meghajingálta a fia gémes gunárom,
Mit kérsz érte Mari lányom, néked megadom!*

*A zuzáért, a májáért két arany almát,
A táncoló két lábaért két véka búzát.*

Hát még az a gimbes-gombos galárisos gunár nyaka, hát az menyit ér?

Végy el engem biró fia, nem kell semmi bér...

Feljegyezte: Lukinich F. Szentistván

Igy temetik a nagybőjtöt Boldogon.

Boldog községben a nép nagybőjt idején a husos, zsiros ételektől tartózkodik és legfeljebb olajjal főz. Sőt a legszokottabb eledele a kizsi-nek nevezett leves. Ez úgy készül, hogy a korpára forró vizet öntenek s az így nyert savanyú léből levest főznek, amelybe egy kevés sót és még legfeljebb tésztát vetnek. A negyvennapos bőjt vége felé bizony unja már apraja-nagyja ezt a savanyú lét és ezért a felszabadulás napjának tekintik virágvasárnapját, amikor is eljárják a kizsit, kihordják a faluból, vízbe vetik, vagyis a nagybőjtöt képletesen eltemetik.

Ez úgy kezdődik, hogy az egyik háznál, ahol eladólány is van, lányok, menyecskék, egy pizskafát felöltöztetnek kizsi-nek. Piros posztóból készült szoknyát, félinget, pruszlikot húznak a szalmával megvastagított pizskafára, fejére csipkés kontyot tesznek, az így felöltöztetett bábút aztán ünnepies menetben előbb a falu utcáin meghordozzák, majd végül a Zagyva partjára viszik, ahol levetkőztetik és nagy rikoltozások közben beledobják a vízbe. A vízbe dobott bábu után a jelenlevők még egy-egy rögöt is vetnek.

A kizsi-bábu körülhordozása közben, a menetben járók szünet nélkül a kizsirről szóló alkalmi dalt éneklik.

*Haj ki kizsi haj ki
Gyüj be Soder Jancsi.
Megházasodott a garád
elvette a kapu farát.
Haj ki kizsi, haj ki
Gyüj be Soder Jancsi!*

Mikor a kizsi-bábu vízbedobása után hazafelé mennek, eloszlóban is éneklik.

*Eltemettük a kizsit behozzuk a Sodert,
Eltemettük a kizsit, behozzuk a Sodert.*

A dalban előforduló sóder itt táj-

szó és »sódart« sonkát jelent. A kizsi-bábu vízbedobása, vagyis a nagybőjt eltemetése után ugyanis már a sonkát meg szabad enni.

Bruckner Jenő.

*

Az ipolybalogi kislejártás, feljegyzésem szerint, 1913-ban a következőképpen folyt le:

A kizsét a leányok Virágvasárnap előtti szombatn este felöltöztetik. Minden leány ad rá valamilyen ruhadarabot, szalagot, és azt, illetőleg azokat éneklik ki, aki semmit sem hozott a bábunak. Virágvasárnap aztán — feltétlen a reggeli istentisztelet előtt — a leánycsapat kiviszi a kizsét az Ipolyhoz. Egy leány tartja a kizsét, a többiek köréje csoportosulnak és énekelve végigjárják a falut. Az énekszóra azok a leányok, akik nem egyszerre indultak a csapattal, amikor a házuk elé ér, csatlakoznak hozzája. Utközben a falut elhagyva, már más, a kizsével össze nem függő, rendszerint szerelmes dalokat énekelnek. A folyóhoz érve a partra merőleges, két egymással szemben álló sorban állanak fel. Most újra a kizsenótát éneklik. Aki eddig hordta a bábút, odaadja az egyik sor hozzá legközelebb álló leánynak, ez a vele szembenállónak adja és így jár a bábu a két sor között kézzel-kézre, amíg az utolsóhoz ér. Ez nagy lendülettel a vízbe dobja. Azt tartják, hogy amiképp a víz elhajtja a bábút, úgy elvisz vele minden bajt a faluról és a leányok, akik kivitték, még abban az évben férjhez mennek. A kislejártás alkalmával ugyanazt a dalt éneklik a faluban is, a folyónál is; evvel a dallal először a faluból hívják ki a kizsét, majd a folyónál evvel küldik ki a faluból. — Azonban az utolsó három hang nem ének, hanem inkább csak kiáltás.

Lajtha László.

DR. MOLNÁR IMRE: FŐTITKÁRI JELENTÉS A MAGYAR BOKRÉTA SZÖVETSÉG 1934. ÉVI MŰKÖDÉSÉRŐL

A Magyar Bokréta Szövetség március 27-én tartotta meg rendes évi közgyűlését. Dr. Molnár Imre, a Zeneművészeti Főiskola tanára, a Magyar Bokréta Szövetség főtitkára ez alkalommal többek közt ezeket mondotta:

... a magyar Bokréta Szövetség 1934. folyamán igen sokat erősödött. Olyan értelemben is, hogy a népművészeti kultusz irányítását csakugyan országosan intézze, ahogy ez a Szövetséget meg is illeti. A meg erősödés folyamata nem volt zavartalan. A bokrétások dicsőségét számtalan oldalról megirigyelték s a most már könnyűnek látszó terebélyesítést a hivatlan segítők seregei kívánták egyénekenként és lehetőleg a szövetség keretein kívül vállalni. Kétség sem fér hozzá, hogy többnyire inkább hiúsági okokból, mint azért, hogy csakugyan segítsenek. *A segítség ugyanis csak egyféle lehet: az ország bokrétájának rendszeres továbbkötését nem zavarni s engedni valóra válni a szövetségnek igenis az egész országot együtt-látó munkatervét. A sok kertész között elvész az ország bokrétája, a főkertész országos viszonylatban nem lehet más, mint a Magyar Bokréta Szövetség, amely ha okos előrelátásból nem alakult volna meg csakugyan idejében, megkésve is meg kellene alakítani, az országos munka egyöntetű irányítására.* Amikor tehát például a magas m. kir. Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium, valamint a Kereskedelemügyi Minisztérium rendeletekben, kijelentésekben a szövetség munkájának zavartalansága mellett foglalt állást, ez bizonyára a legbölcsebb felismerése volt a mennél teljesebb rendszerbefoglalás szükségességének.

A Vallás és Közokt. Minisztérium
1934. április 17-én az összes Iskolán kívüli Népművelési Bizottságokhoz intézett rendeletében többek között a következőket adta tudtul: »Miatán pedig az egyesület munkájának jelentős népművelési hatása is van, felhívom a Bizottságot, hogy az egyesület tevékenységét és további szervezési munkáját a lehetőségekhez képest *részesítse támogatásban* és erre a helyi népművelési bizottságokat is haladék nélkül hívja fel.« Majd 1934. nov. 15-én egy még határozottabb hangú rendeletet adott ki az ország tanítóihoz: »...aki a népművészetek ápolásának és új virágztatásának munkájában részt ki-

ván venni, ezt csak a Magyar Bokréta Szövetség elvei és munkaterve szerint tegye és *mielőtt népművészeti értelemben népi csoportot megszervez, vagy ilyennel szerepelni ólajt, forduljon szakszerű tájékoztatásért és útmutatásért a Magyar Bokréta Szövetség elnökségéhez.*«

A Kereskedelemügyi Minisztérium
Idegenforgalmi osztályának képviselője pedig 1934. novemberében a Magyar Városok Kongresszusának idegenforgalmi irányu értekezletén azt jelentette ki, hogy a minisztérium *olyan népművészeti ünnepeket illetőleg, amelyeknek idegenforgalmi szándékuk is van, a Magyar Bokréta Szövetség rendezésében lát megjelölő biztosítékot.*

A magyar rádió

1934. nyarán mondatta mikrofonba lat egymásután következő napon azt a nagyjelentőségű nyilatkozatát, mely nyilatkozat végén olyan megállapítás foglaltatott, hogy *a magyar rádió minden eszközével és teljes erkölcsi erejével a Magyar Bokréta Szövetség mellett áll.*

A magyar sajtó

egy része többször is tanuságot tett az év folyamán ama meggyőződéséről, mely szerint *szükségesnek tartja, hogy a Magyar Bokréta Szövetség munkáját semmi se zavarja:* több hasábos cikket az Az Est, a Nemzeti Ujság és a Magyarországi ir- tak.

A Magyar Néprajzi Társaság

pedig 1934. november 21-én megkeresésünkre olyan értelmű levelet küldött, hogy a Magyar Néprajzi Társulat nyolc tagját delegálja a Magyar Bokréta Szövetségbe. A levél nem jelent kevesebbet, minthogy ez az előkelő tudományos testület a Magyar Bokréta Szövetség munkáját oly mértékben értékeli, hogy e munkában *az etnografiai rész tudományos elbirálását vállalni hajlandó,* de bizonyára jelenti azt is, hogy ilyen szándéku birálatot csak a Magyar Bokréta Szövetséggel kapcsolatosan vállal.

Legmélyebb hálánk e hatalmasságoknak, de bölcsességükkel nagy szolgálattal tettek az egész országnak, hiszen annak süvegén innen-onnan világraszóló ünnepi ékesség az ország bokrétája.

A magyar népművészeti ünneptár
kezd már kialakulni: az első magyar király emlékezetére szentelt ünnepi héten Budapesten, a székes-

főváros vendéglátásában a Gyöngyösbokréta, s elosztva az országra és az esztendőre néhány nagyszabású különleges magyar ünnep, a Magyar Farsangtól a Magyar Kenyér ünnepén át a Magyar Karácsonyig, valamint egy-egy népművészeti értelemben érdekes vidék gócpontjában a vidék bokréta-ünnep. Csak nagyszabású ünnepek, aminthogy számtalan okból lenne helytelen a népművészeti ünnepeket hegyire-hátára halmozni és számukat túlzásba vinni. Például elsősorban azért, mert amilyen mértékben szükséges, hogy a nép bizonyos kiváltságos ünnepeken szinte szertartásszerűen s a hagyományok tiszteletének jegyében elénekelje ősi dalait, eltáncolja gyönyörű táncait, *erősödjék nemzeti öntudatában és erősítsen nemzeti öntudatban, olyan mértékig volna egyenesen lélekromboló, ha a kiváltságos ünnepeken való részvételeken túl jolyvást szereplésekre szaladgálna, ha netán elnéznénk, hogy szereplési viselkedés legyen úrrá rajta, ha egynehány ezer magyar földművesből előadót, netán artistát engednénk nevelni. Itt ugyan megint megnyugtató, hogy azok a vidéki centrumok, amelyekkel számolni óhajtunk, túlnyomórészt már őszintén helyeslik is az inkább valamivel kevesebb, mint a sokkal több elméletét, hiszen bizonyára ennek örvendetes jelzése az is, hogy 14 nagy város az emlegetettek közül már belépett rendes tagként a szövetségbe. A vidéki városokban rendezendő bokréta-ünnepek között a legnagyobb szabásúnak a Magyar kenyér ünnepét szánjuk, ez vándorünnep volna, az elsőt az idén remélhetőleg meg tudjuk rendezni. A bokrétás ünnepsor harmadik vonalába a helyi ünnepek tartoznak. Helyi bokréta ünnepet minden bokrétás község köteles tartani a helyi kultusz elmélyítésére, a mozgalom teljes és egészséges gyökerhez juttatására.*

Talán itt jegyezhetem meg, hogy a szövetség az idén teljes eréllyel hozzálát, hogy a

bokréta fogalommal való visszavonások

megakadályoztassanak. A bokréták a Magyar Bokréta Szövetség belügyminiszterileg jóváhagyott alapszabályai szerint működő helyi egyesületek és a bokrétás ünnepeknek bizonyára nemcsak erkölcsi, de jogi szempontból is kizárólag azok a népművészeti ünnepek nevezhetők, amelyeket a szövetség rendez vagy véleményez.

Nagyon sok, nem a szövetséggel karöltve rendezett népművészeti ünneptől az idén már talán nem kell ugyan tartani, de ami még itt-ott jelentkezhet, a bokrétás jelzöt nem viselheti. *A bokrétás jelző illetéktelen használatát meg is kell akadályoznunk: hadd tisztuljanak a fogalmak.* Mivel a bokrétával jelzett ünnepek minden esetben a legnagyobb szabásuak, de egyuttal a legtokéletesebbek is, a közönség is csak alkaloson véleményt, ítéljen és az összehasonlítás a nem bokrétával fémjelzett ünnepek sorsát megint csak előbb-utóbb megpecsételi.

Rendkívül öröndetes, hogy a hétköznapi nyugat, ünnepnapi kelet gondolatának irányában a bokrétákhoz tartozó értelmiség a legnagyobb lelkesedéssel és szinte teljes egyöntetűséggel vállalja, hogy magyar ünnepekre *zsinóros* magyar ruhát csináltat.

Dr. Molnár Imre befejező szavai ezek voltak:

Ugy érzem, hogy a közgyűlés a beszámolót csakugyan megnyugvással veheti tudomásul, de így vehetik tudomásul a távollevő tagtársak is, megnyugvással, de nemes büszkeséggel is, hiszen részei annak az ország bokrétájának, amely egyre hatásosabban kívánja bizonyítani a világ előtt, hogy a fehér fajnak milyen tehetséges, szép, nemes, büszke — ünnepi része a kis magyar nemzet. Ne pusztítsa, hanem óvja!

A közgyűlés jóváhagyta a zárszámadásokat, elfogadta az új költségvetést és bizonyos alapszabálmódosításokat eszközölt. Utóbbiakat illetőleg akkor közöljük a részleteket, amikor a módosításokat a M. Kir. Belügyminisztérium jóváhagyta.

Betyárok madara

A „NÉPÉLET” írja: Bíró István halvanhárom éves zalamegyei kanász mesélte: A fekete küllőmadár a betyárok madara. Akkora madár ez, mint a sárgarigó, de tiszta fekete. Ez a beszéde: kü, kü, kü. . . kü, kü, kü. . . Odvas fában tanyázik és ösmeri azt a füvet amely minden zárat kinyit. Tudják ezt a betyárok jól és ha a fűre szükségük van, megkeresik a fekete küllőmadár odvát. Ha megtalálták, faszegetet ütnek az odu szájába. Mikor a küllőmadár a bevett faszegetet meglátja, elrepül a zárnyitó füvet megkeresni. Amíg oda van a betyárok piros kendőt teritenek a fa alá, aztán elbujnak. A megjött küllőmadár a füvel megérinti a faszegetet, mire az kihull. A füvet pedig, hogy senki többet ne használhassa, szájából a piros kendőre ejti, mert azt hiszi, hogy az tűz, amiben a fű majd elég. Ekkor a betyárok elbujnak és elteszik a füvet. A fekete küllőmadár ezért a betyárok madara!

MIRE JÓ A MASINA...

Írta: Szappanos Lukács, Kunszentmiklós

Elt itt Szentmiklóson egy Balog Sándor nevű jó módú gazda. Valamikor híres verbunkos táncos volt. Mindég ő táncolt a kör közepén. (Mint most e cikk írója. A szerk.) Fenn is maradt ez a közmondás: »Ha verbunkost táncolja Gyenes, Máczán Gángó és Mező, csak úgy mehet jól, ha Balog a vezető«. Ezzel a Balog urammal történt az alábbi eset.

Balog Sándor bátyánk egyszer — a többi között — összeharagudott a feleségével. A nemzeti asszonynak is, akár milyen jó kún családból származott, mint minden asszonynak a világban, a nyelvében volt a fegyvere: vagy úgy jár, mint a pergő rokka, vagy pedig úgy megáll, hogy hat ökör sem tudja ki-mozdítani helyéből.

A nemzeti asszony nyelve jelen esetben az utóbbit cselekedte. Sándor bátyánk hiába akarta szólásra birni kedves feleségét, az csak azért sem szólalt meg. Mintha leragadt volna az a bizonyos beszélő eszköz. Sándor bátyánk egyszer csak nagyon elunta ezt, de hát mit tegyen. Végre gondolt egyet. Ismerve felesége takarékos természetét, erre alapította tervét.

Történetesen akkoriban terjedt el a

nép között a gyufa, vagyis mint akkor hívták, a masina. Ami bizony akkoriban még csak jobb módú gazdáknál volt használatos, mert igen drága volt. Tehát Sándor bátyánk fényes nappal fogott egy pakli masinát és elkezdett gyujtogatni belőle. És minden elképzelhető helyre oda világított. Kinyitott minden asztalfiókot, almáriumot, bevilágított mindenhová — fényes nappal. Ha egyik szál gyujtó elégett, nyomban gyujtotta a másikat.

A nemzeti asszony csak nézte, nézte egy darabig a munkát. De nem szólalt meg. Már alig volt a pakli drága masinából. Akkor már csak nem álhatja megmondani: »ugyan, ugyan mondja má, mit keres kigyelmed olyan igyekezettel, hogy annyira pazarolja azt a drága masinát, fényes nappal?«

Sándor bátyánk ekkor hirtelen zsebre teszi a gyujtót és mosolyogva ugrik a feleségéhez: »hát a te nyelvedet kerestem, kedves anyukom! Hej, de okos ember is volt, aki ezt a masinát felfedezte, megtaláltam vele a te nyelvedet is, pedig már azt hittem, hogy örökre elveszett...«

És ki is békültek. Egyelőre... Mert örökre kibékülni se lehet asszonnyal...

Székelyek a Zeneakadémián meg a hódososi juhvásár

Tizenhat székely felkerekedett s a papjuk, Kiss István, meg egy kolozsvári író, Szentimrei Jenő vezetése mellett eljött Pestre. Nem egy falubeliek voltak: Kecsetkisfalva, Sófalva, Hodgya és Nyírádremete álltak össze, jöttek a maguk dalaival, táncaival s természetesen ősi viseletükben. Négy tagu zenekar, az is a székelységből: a zenekarban a különösen eleven cimbalomnak jutott nagy szerep. Szépséges jelenet fogadta őket: a színpadon megálló székelyek előtt a közönség is felállt, úgy tapsolt percekig mindenki, könnyes szemmel. A Zeneakadémián láttuk őket, a legigazibb elragadtatással, sőt meghatottsággal hallgattuk dalaikat, csodás balladákat, néztük táncaikat, a lassu, páros, forgató, meg friss-csárdást, a párnatáncot, a seprütánc egy változatát, a marossszéki verbunkost meg a híres csürdögölőt. Amit egy nagyon ifju meg egy nagyon idős székely de ki-váltképp gyönyörűen járt, amely híres tánc onnan vette a nevét, hogy aki csürt épít, meghordja az alját pelyvás agyaggal, a férfiaknak ezt az anyagot keményre kell döngölni. Nos, e szilaj tánc bizonyára alaposan döngöl. Felállással tisztelgett megjelenésükkor a közönség, de elképzelhető ünneplésben

volt, részük a székelyeknek végig, csatoltak a tenyerek, de bizonyosan zakatoltak a szívek is.

A székely testvérek elutaztak. Két nappal utóbb a Kolozsvárott megjelenő »Ellenzék« című lap ezt írta:

»A dalos és táncos székelyek kis csoportja, melynek három zsúfolt ház tapsolta és ujjazta végig bemutatkozását a budapesti Zeneművészeti Főiskola disztermében, vasárnap reggel hazaérkezett. A helyi Székely Társaság szerdára tervezett újabb estélyét hálás köszönettel lemondták a Kaláka tagjai, mert: Hódoson juhvásár van kedden és erről a világ semmiféle színpadi sikeréért sem voltak hajlandók távolmaradni.«

*

A székelyeknek ez az okossága pedig megint csak öröndetes, megint csak testvére — szigorú bokrétás erkölcsöknek. Kiállni nemes, ősi dalokkal, táncokkal ünnepi alkalmakra, szinte szertartásos komolysággal és azon túl nincs »szerepelhetnék«. Ez hitványkodás volna, az — önmagunk nagy megbecsültetése: számtalan esemény mondja már ezt — hál' Istennek.

Igy eszik együtt az új pár Rimócon

Országszerte elterjedt szokás, hogy az új házasok a lakodalmi asztalnál egy tányérből esznek, egy pohárból isznak, bár van, ahol két tányért kapnak ugyan, de az egyik fenekével felfelé van fordítva s a másikat erre helyezve, esznek belőle együtt. Szép szokás, sokat jelent a most már közös tányér. Göcsejben ugyan külön-külön teritnek az új párnak, de a völegény, menyasszony evés előtt egymás leveséből kölcsönösen három kanállal merit s később egymás poharából iszik, hogy békességben, szépen éljenek.

A nógrádi bokrétás Rimócon a menyasszonyos ház „első ház”-ában csak a férfivendégek számára szolgálják fel a lakodalmi ebédet, a vendégek hosszú asztalok körül ülnek s a menyasszony — áll a völegény mellett. Így kanaliz annak tányéréből, az ételből, amit a völegény az asztal közepén lévő tálból a tányéréjára szedett, — ahogy az a képen is látható . . .

Palotay Gertrud fölvétele

Az „állam vize” és egyebek

Írta: Kokas Kálmán Szany.

Tavaly, Isten kegyelméből immár hetedszer vezethettem kedves Bokrétámat Budapestre, ha a négy rendes Szent Istvánheti Gyönyösbokrétás szerepléshez egy soronkívüli Gyöngyösbokrétára előadást, valamint a részvételt az Erzsébet-szobor leleplezésen hozzáadom, s azt a nevezetes rádióbeli szereplést, amikor szanyi dalok adták a keretet Paulini Béla első „népművészeti kiáltványához”. De sok kedves emlékem maradt ezekből az utakból. Még a Belügyminisztérium Fiumei-úti palotájának negyedik emeletéig vezető 120 lépcsőt is vidáman járom ilyenkor napjában vagy tizenöt-ször, amikor egy-egy elszunyadt bokrétás megugratása végett, vagy más ilyen „ügyben” kellett felrohannom a negyedik emelet 17-be, olykor tízperccel az előadás kezdete előtt.

Próba előtt ugyancsak kipihenheti magát az ember a Városi Színház kényelmes bársony zsölyéiben, míg bokrétájára kerül a sor. Paulini Béla viszont ugyancsak holtra fáradhatja magát, míg a napok folyamán a két-három tucatnyi község bokrétáját színpadhoz igazítja.

A tükrös öltöző a színházban az én legényeim előtt nem nagyon szimpatikus, tükrök sok, de szék kevés, dohányozni nem szabad, szomszúságot oltani nem lehet, el is készülődnek csakhamar, barátságosabb vidékre, a színházzal szomszédos — kiskocsmába.

Egyszer alaposan megfogadták a kérésemet — sokat ne poharazzanak — és egy csöpp bort sem ittak az előadás előtt. S este a tánc bizony mérsékelten ment. Szóvá is tettem:

— Mi volt magukkal legények? Csak keményebben kellett volna járni a verbunkost.

— Igen — volt a válasz, — de tiszta józanul csak nem paraszt a paraszt Pesten.

Attól fogva jó magam „készítettem” őket a sarki kocsmába . . .

A gyönyörű Szent István körmenet különleges élmény minden évben a bokrétának. Hatalas „medvék”, a Beszkárt autóbuszai viszik a színes csoportokat a Várba. Alig tudnak betelni a látnivalókkal. De őket is megcsodálja a hatalmas tömeg, amerre délcegen elvonulnak. Tavaly az öreg bokrétásunk rosszul lett a körmenet alatt és bevittem egy segélyhelyre. Nem maradhattam ott, elszakadt tőlünk és csak délután talákoztam ismét vele.

— No esküdt ur — kérdeztem tőle — ugye, kapott egy kis jófajta sziverösítőt?

Keserves arccal legyintett:

— Félpohár timsós vizet . . .

Az egyik szabad délután a királyi vár megtekintésére vittem el a bokrétámat. Siklón mentünk fel a várba. Ahogy felérünk, panaszkodnak, hogy szomjasak. Pedig kocsmá itt ugyan-

csak nincs a láthatáron — mondom nekik.

— Jó lesz viz is! Menjünk csak be ebbe az öreg házba, vizet csak adnak.

S vagy fele már ott is van a miniszterelnöki palota kapujánál.

A rendőr nem engedi be őket, mert éppen vége van a minisztertanácsnak s már gördülnek is ki egymásután az autók. A legények magasba emelik kucsmáikat, felharsan az éljen s a miniszterelnök ur hosszan nézi őket és barátságosan integet vissza mindaddig, míg el nem repül vele az autó.

Ezután már szabad az ut a miniszterelnöki palota udvarára. Jót isznak az „állam vizéből” a bokrétások. Utóbb az egyik legény mégis csak megjegyzi.

— Ha már idekerültünk azért az adót is lealkudhattuk vóna!

Vacsora után rendesen tánc éjfél utánig. Legutóbb az egyik legény Röck Marikával ropta a táncot. A tánc után megkérdi tőle az egyik pesti ur, hogy tudja-e kivel táncolt az elébb?

— Nem én!

— Röck Marikával!

— No ha tuttam vóna, még jobban megtáncoltattam vóna, emlegesse meg a szanyiakat.

— Ő tudta, hogy maguk kik!

— Tudta? Akkor meg rendben is van — jelentette ki a legény.

„Jó tanács”

Nem előfizető?

Fizessen elő, összesen évi 1 P 50 fillérért a Bokrétások Lapjára. Tájékozik minden magyar népművészeti ünnep ügyében is, ami sok örömhöz juttatja és sok csalódástól menti meg.

MAGYAR NÉPMŰVÉSZETI ÜNNEPTÁR

ÁPRILIS—MÁJUS

Remélhetőleg az esztendő folyamán eljutunk odáig, hogy a jövő év országos viszonylatu népművészeti ünneptárát az idén novemberben közölhetjük országgal-világgal. Hogy húsvétkor, sőt a többnyire gyönyörű májusban nincs több vidéki nagyszabású ünnep mint egy, ez is még megbeszélés tárgya, az szinte bűn, mikor ezzel szemben júniusban egyelőre mintha olyan mértékig kívánnának torlódni az ilyenfajtaú ünnepek, amit az ország — el sem bir.

A »rezon« is követeli a magyar népművészeti ünnepek határozott sorbaállítását, rendszerbefoglalását — elosztását országra, esztendőre, — igen, ez az országos érdek, minden egyéb szándékos, vagy öntudatlan melléfogás.

Mint már ismeretes, az idén a Magyar Bokréta Szövetség megkezdi a helyi bokréta-napok rendszeres kiépítését. Az a tény ugyan, hogy például május első vasárnapján még három helyen is van bokréta-nap, kétségtelenül megint nem eszményi megoldás, annál is kevésbé, mert áprilisi egynéhány vasárnapja meg ilyen értelemben üres. Mivel a helyi előkészületek bizonyára előrehaladtak, a Szövetség most már nem óhajt ezen változtatni, de az elosztódás jövőre már bizonyára itt is kifogástalan Helyi bokréta-napok:

Kazár, április, Húsvét hétfő.

Derecske, április, negyedik vasárnap.

Báta, május, első vasárnap.

Szany, május, első vasárnap.

Váralja, május, első vasárnap.

Cigánd, május, második vasárnap.

Buják, május, harmadik vasárnap.

Rudabányácska, május, harmadik vasárnap.

Csurgónagymarton, május, áldozócsütörtök.

*

Április 21-én húsvét vasárnapján Budapest Székesfőváros Népművelési Bizottsága részéről Novágh Gyula h. népm. felügyelő egy nagyobb kirándulócsoporthat vezet Bujákra, ahol a bokréta külön e vendégek tiszteletére bemutatót rendez.

*

Mindenféle bokrétaival jelzett ünnepeket illetőleg, a Magyar Bokréta Szövetség d. e. 10—1 óra között telefonon is ad részletesebb felvilágosítást. (Tel.: 40—5—44.)

Dupla T = Tehetség és Tisztesség

Irta: Paulini Béla.

De csakugyan és fenntartás, keretelgetés, kifogás-keresés nélkül bizuk az eleven magyar népművészet ápolását országosan a Magyar Bokréta Szövetségre. Az okosságon kívül — ami ezt javasolja — van tisztesség is. Őszintén szólván.

A tavalyi esztendő szörnyű volt. A süketek egy része mégis csak halálóvá s a vakok egyrésze mégis csak látóvá lett. Akkor aztán hajrá!

Hopp, koppant az érett gyümölcs, a rengeteg tehetséges és fáradtságos munka erkölcsi eredménye s milyen csodálatos szépségű gyümölcs és csősz nem áll mellette puskával, hát hajrá! Érdekes, de vannak, vannak, akik szívesen hitetik el magukkal is, hogy ami mellett nem áll csősz, azt már lehet vámolni. Kik ültették a gyümölcsfát, kik öntözték, szemézték, hernyózták, mindegy az, nem áll felvont ravasz puskával csősz az eredmény mellett, semmi baj akkor, lehet eredmények »élvezetébe« elmerülni.

Egyik-másik ilyen értelmű felébredő csodálatos »büszkeséggel« vetette magát az eredményekre, mikhez semmi köze sem volt. Csodálatos büszkeség: t. i. szegyenletes gondolatlanság.

A »népművészet rendezése« ugyan különösen kiváló csemege. Sokkal kívánatosabb, mint csakugyan gyümölcsfát ültetni, házat vakolni, netán egyke ellen harcolni, vagy tudóvész ellen, vagy számvitellel bajlódni, vagy kanálist szabályozni, vagy... egyszóval ez azért jobb, mert kiürjék az ujságok a nevet is, hogy rendezte ez, meg ez, sőt ha akad felületes hirlapíró, még ugy is írja, hogy az a bizonyos ez, meg ez,

itt, meg itt, folytatólagosan jellemezte a népművészeti spanyolviaszokat.

Kitavaszkodott. A »szezomban« azért még következhetne egy kis agyonápolás, az ugyanis tényleg bámulni való, milyen ürügyek alatt tudják itt-ott a »fellelkesültek« megtalálni az eredmény-tépés indokait. Ne, a tavalyi tempót ne kezdjük újra, — ugyis mindig ki lehetett mutatni, hogy csak egy-egy »ambiciózus« személy zavarja a bokrétaországát átjogó terveit, az is tehetséges dolog, kérem, tiszteletben tartani a tehetséget, sőt ez a tisztességes tehetségség.

Tehetség és Tisztesség jövel!

Jön is.

S ha pávatollak, miket tavaly a bokréta eredmények jogtalan megkivánói kitűzgeltek, netán újra feltűnedeznének is, annál keserveesebb felkiáltójelekké változnak, mennél kackiásabban tüzi ki a nyughatatlan lélek... Aki nem rég még olyan nyugalommal viselte az ezen irányokbeli süketséget és vakságot.

Kitavaszkodott. A mélyen tisztelt stréberek lesznek szívesek most már teljes mértékig türtöztetni magukat a népművészetek »ápolását« illetőleg. Ápoljanak valami mást. Aminék életrekeléséhez közük van. Ha van ilyen.

Talán féltékenység...

Nem. De a tavalyi lázas könyöklés visszataszító volt. És ezt a nagy gondolatot, amit Ország Bokréta néven lehet nevezni, veszélyeztető. Még kerülő utakon sem kezdendő újra. Vagy — »gorombák« leszünk. És a közvélemény is nekünk jog igazat adni.

HALASI INNEN-ONNAN

Közli Nagy Czirok László, Kiskunhalas

MONDTA EGYSZER ORBÁN FERENC:

Boldog korodban látod
Igen sok a barátod,
Szorult korodban látod,
Senki sincsen barátod,
Borod mellett barátod,
Borod barátja látod,
Ki elfelejti látod,
Az nem igaz barátod,
Aki igaz barátod
Örökké becsül, látod.

GÓZON ISTVÁN NÉPKÖLTŐ IRTA

Ki az igazságot legfőbbnek tartotta
Szerencse gyapjútát nem sokszor nyírhatta.
Hogyha feltöri a kapanyél tenyered
Jóízűm eszed az érdemlett kenyeret.
Jó lelkiismeret soha el ne hagyjon
Többet ér az, mint más elmúló vagyjon.
Nemcsak ember, történet is van ám vak,
Szentekről is ettek már húst madarak.

Árvai József vallomásai

Feljegyezte Vizslovszky László Géderlak

— Csikós bujtár vótam abba az időbe — mesél a nagyon öreg Árvai József, de inkább Árvai Józsi bácsi, mi meg hallgassuk hát, — kint háltunk a ménessel. Járt hozzánk hét betyár is, akik a Tiszántúl lopott lovakat erre hordták át a Dunán a bakonyi erdőbe, a dunántúliakat meg túl a Tiszára.

— Násznagy nélkül nincsen lakodalom, hát nem mondom, hogy mi a számadómmal nem segítettünk nekik ebben, vagy abban. A számadómat mindég értesítették, hogy gyűnnek, oszt nekünk köllött vacsorául gondoskodni. A vacsorának valót pedig mindég én szerettem, csakis én. Ha szél fujt, akkor nehéz volt. Mindég úgy mentem csirkét szerezni, hogy a tüzről vittem paraszat, no meg egy bögre jó erős paprikát. Oda-odaálltam a fa alá, amin a tyukok ültek, közben meg kevertem a parázzsal a paprikát. A kegyetlen mérges füst főszállt, a tyukok meg lepotyogtak tüle. No beletüzugltem a fejüket a gatyám peremibe, aztán neki a tanyánknak.

— Persze loptam olykor birgét is écsaka. Megemltem, hogy melyik kiadó-sabb, a legmegfelelőbbnek összekötöttem a lábait, úgy akasztottam a nyergesem nyakába, olykor egypárt is elvittem ugyan egyszerre.

— No, egyszer a betyároknak három pár ló kellett. Tudták is hogy honnét szedik össze, bizony mind a három pár más-más helyen vót. Gyere te is, mondták. Elindultunk. Az első helyen, nevet nem mondok, vót egy mérges kutya. Sose felejttem el, az egyik vállas betyár nagyon megharagudott rá, mert ugatott. Elcsipte és pusztá kézzel szétszaggatta. A téglakövezetre szalmát hintettünk, hogy ne kopogjon a lovak patkója, amikor vezetjük kifelé az istállóbul. A betyárok a lovakkal a paksi szigetre húzódtak, ha puskaporos vót a levegő, három napig is ott vártak. Ilyenkor is én vittem nekik paprikás-hust enni. Ha aztán megint tiszta vót a levegő, át usztattak a Dunán, oszt neki a Bakony-nak...

Szóval ilyen világ vót békébe...

*

Rendkívül rendes ember Árvai Józsi bácsi. Aki egykor más aklában mérlegelte a birkákat, éjszaka szalmát hintett más istállója »téglakövezetére« s paprikás füsttel szedte le a tyukokat a fárról. Olyan rendes ember, hogy nemcsak nem tagadja a szóbanforgó ügyeket, sőt — felemelt fővel ezeket szereti legjobban mesélni. Igazi rendes, egyenes ember ő. (A szerk.)

Cigándi dal

Tempo giusto.

Szárnya, szárnya, szárnya a ma-dár-nak,
Nin-csen pár-ja a ci-gán-di lány-nak,
Te-le van a, te-le van a szá-ja é-des csókkal,
Zseb-ken-dő-je csőr-gős mo-gyo-ró-val.

Bokrétás hírek

Újra a sujtásos mellény lesz a divat Tápén. Tápéről írják, hogy a tápéi bokréta férfitagjai elhatározták, miszerint valamennyien újra csináltatják azokat a mellényeket, amikben az öregek jártak. A tápéi bokréta férfitagjai a legközelebbi bokrétás »kirukkoláson« már e mellényekben vesznek részt, de ezt követően már természetesen otthon is ünneplőjükhöz tartozó ruhadarabnak fogják használni.

Nyilvános köszönet, vagyis „A jó példa.” Ha jól tudjuk, úgy mondják, hogy nyilvános köszönet, ha egyszer újságban jelenik meg a köszönetnyilvánítás mint például alábbi is... Szunyoghné Tüdös Klára iparművésznő és az Operaház tagja: de aligha kell tulságosan bemutatgatni, esik személyéről, tehetségéről elég szó és a bokrétások közül elegendően ismerik személyesen is, ott láthatni a legtöbb bokrétás ünnepen maga személyében. És lelekben minden esetre résztvesz — minden bokrétás ügyben. De térjünk át a nyilvános köszönetre! Nos a Bokrétások Lapja kiadóhivata márciusban új előfizetők előjegyzésére ívet bocsájított ki, nem sokat, próbaképpen valamennyit s többek között egyetátvett Szunyoghné Tüdös Klára is. Első számu nyilvános köszönet: az ív, amin tizenkét új előfizető jelentkezésére való hely volt, három nap mulva visszaérkezett, végig irt névsorral s az óhajjal, hogy »kérek még két ívet.« S a kétszer három nap mulva visszaérkezett a másik két ív is, összesen 36 új előfizetővel. Nyilvános köszönet másodsor és egyttal harmadszor. De hogy ily címet adtunk — »A jó példa« — az is helyes hogy miért helyes azt azonban már nem is részletezzük. Legfeljebb annyit szabadjon a hír végére tenni: aki előfizetőink közül hajlamos volna ívet ilyen értelemben vállalni, sziveskedjék egy levelezőlapon értesíteni kiadóhivatalunkat, a legnagyobb mértékben leköteli a Bokrétások Lapját akkor is, ha nem gyűjt 36 előfizetőt, hanem esetleg csak tized résznyét. Három egész hat tizedet? Jó, felfelé kerekítve négyet — nagyon leköteli. A Bokrétások Lapjának ebben az évben az egész országban nagymértékben olvasott lappá kell

lenni — »ha török, ha szakad« — bizonyára nem azért, hogy az évi egy pengő 50 filléres előfizetési ár a reménybeli »lapkonszern« rohamos meggazdagodását idézze elő, hanem hogy a bokrétás gondolat hivatalos szócsöve csakugyan »hatékonyan« hallathassa hangját. Vagyis mindent összefoglalva: nyilvános köszönet a jó példáért, valamint de nagyon kérjük a bokréta barátokat, méltóztassanak gyűjtőívet »követelni« s »ha török, ha szakad« sziveskedjenek három egész hattized és harminchat közötti számban új előfizetőket szerezni. Többet semmi esetre sem, ez a rikord egyelőre teljesen kielégítő.

Bokrétások gyásza. Nagykállóból írják: a Vágó testvéreknek, bokréta tagoknak, mély gyászuk van, édes apjuk meghalt. A Magyar Bokréta Szövetség bánatukban őszinte szívvvel osztozik.

A »Népelet« új száma. Most jelent meg a Magyar Néprajzi Társaság hivatalos lapjának, a »Népelet« című folyóiratnak legújabb száma, igen gazdag tartalommal. Néhány közlemény: Holló Barnabás »A garabonciás diák alakja a magyar néphagyományban« (befejező közlemény) Szabolcsi Bence »Népvándorláskori elemek a magyar népzeneben«, dr. Gönyey Sándor »Tréfás lakodalmi játékok Csurgónagymartonban« (bokrétás község, A szerk.), dr. Madarassy László »A palóc duda«, Seemayer Vilmos »Szántás faekével Zalában és Somogyban«, Dömötör Sándor »Mióta muzsikások Magyarországon a cigányok«, Tagán Galimázsán »Baskir gyapjúmunka«, stb.

Felelős szerkesztő és kiadó:

PAULINI BÉLA

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VIII. Szentkirályi-utca 49.

Telefon: 40 5-44.

Budai Bernwallner könyvnyomda, Budapest, VII., Szentkirályi-utca 49. Telefon: 41-4-26.